

HEFTE 5

MAI 1936

107207

Det 20de århundre

Landsmøtet

Ole Colbjørnsen:

Arbeidsprogrammet

Carl Bonnevie:

Sosialistisk program

Olaf Solumsmoen:

Partiets kurs

Finn Moe:

**Arbeiderbevegelsens
utenrikspolitikk**

**Norges industri —
fremtidsopgaver**

av ingeniør T. C. Hagemann

**Aktuelle problemer i
svensk
kommunepolitikk**

av riksdagsmann O. R. Wangson

Olaf Solumsmoen: PARTIETS KURS

Oslo Arbeidersamfund har vedtatt en del endringsforslag til landsstyrets innstilling til nytt arbeidsprogram. I denne artikkel er det søkt å gi en begrunnelse for disse endringsforslag.

Det er tre hovedårsaker til Det norske Arbeiderpartis fremgang i de siste år:

Den første er den vilje og evne til handling som er kommet til uttrykk gjennom kriseplanene. Stillingen særlig foran valget i 1933 var den at folket var lutende lei striden mellom de borgerlige partier og den derav følgende mangel på evne til positive tiltak mot krisen og arbeidsløsheten. Store befolkningslag krevde at noe blev gjort, og de så i Arbeiderpartiet det eneste parti som hadde vilje og evne til å gå løs på oppgavene. Denne opfatning har ikke bare holdt sig, men den er blitt mer utbredt og styrket fordi Arbeiderregjeringen på mange felter er gått løs på oppgavene.

Det norske Arbeiderpartis praktiske politikk har særlig etter kriseplanen av 1934 tatt sikte på en storstilet statskapitalisme. Ved igangsettelse av store offentlige arbeider og gjennom statsstøtte til private bedrifter og næringer skal folk settes i arbeid, og arbeidsledighet og krise avhjelpes.

Det kan allerede slås fast at dette til en viss grad er lyktes, og da vi ennå bare er ved begynnelsen av denne linje, skulde vi med noenlunde sikkerhet kunne regne på langt betydeligere resultater eftersom f. eks. den planmessige industrireiseing settes ut i livet, og resultatene viser sig i arbeidsledighetsstatistikken.

Når denne statskapitalisme hittil har ført til fremgang for Arbeiderpartiet, skyldes det at den tjener til å avhjelpe arbeidsledigheten, mens dens skyggesider ennå er forholdsvis små og lite merkbare. Det bør imidlertid være klart at statskapitalisme må gå hånd i hånd med effektiv arbeiderkontroll nedenfra, hvis ikke Statens kapitalistiske drift skal bli noenlunde av samme karakter som den privatkapitalistiske.

Den andre hovedårsak til Arbeiderpartiets fremgang er partiets fullstendige front-

flertall av sosialistisk ansvarsbevisste representanter, da står vi virkelig ved inngangen til et politisk, økonomisk og sosialt demokrati i Norge.

Carl Bonnevie.

forandring overfor bondebefolkningen. Det har tidligere tross alle forsikringer ikke vært mulig å vinne bondebefolkningen for Arbeiderpartiet. Og årsaken har vært den at vår praktiske politikk har stått i strid med programmet og forsikringene. Først da partiet i praksis gikk inn for landbefolkningens interesser, først da vant det tillit og tilslutning på landsbygda. Det kan nok sies at Arbeiderpartiets politikk overfor landsbygdas arbeidende klasse ennå er uklar og kanskje også i visse tilfelle uriktig, men det er uvesentlig i forhold til det store at partiet er gått inn for bøndenes og arbeidernes likestilling og har tatt de konsekvenser og de offer det har krevd. Det er på den måten for alltid satt en stopper for den farligste agitasjon i norsk politikk — forsøket på å hisse landsbygdens befolkning op mot industriarbeiderne. Enhetsfronten mellom by og land er skapt, og den er så sterk at alle angrep vil prelle av.

Den tredje årsak til fremgangen er av rent psykologisk art og innebærer etter min mening samtidig en fare for Det norske Arbeiderpartis utvikling. Etter hvert som partiet har rykket frem, har det gjort sig gjeldende et sterkt ønske om å lette og øke denne fremgangen ved å pynte på partiets fasade, slik at den skal virke mer tiltrek-kende utad. Det behøver ikke å bety noe at partiet stemmer for bevilgningen til kongehuset, at presidenten ønsker gud bevare kongen og fedrelandet og at partiets spisser spiser middag på slottet. Det kan være uttrykk for den høflighet en må utvise, men det kan også være uttrykk for et ønske om å kvitte sig med standpunkter som har irritert enkelte av partiets medlemmer som går omkring med en helt borgerlig innstilling til disse spørsmål. Hvis denne frontforandring gis en sosialistisk begrunnelse, er den i hvert fall ganske ufarlig. Verre blir det når partiet tvinges til å gjennomføre omsetnings-skatt og oprusting og partifeller gir sig til å forsvare dette også prinsipielt, og når samarbeidet med Bondepartiet tvinger partiet til å gå på akkord med sitt prinsipielle standpunkt. Verst blir det når partiet begynner å forandre sine programmer under henvisning til den endring i partiets praktiske politikk som er gått foran. Det neste skritt blir da igjen å endre den praktiske

politikk med den begrunnelse at programmet er forandret. Med andre ord — det oppstår en vekselvirkning som har tendens til å øke i tempo jo lenger det går.

for det, man har bare brukt andre ord. Ja, det er vel og bra, men tenk tanken ut. Tenk om Det norske Arbeiderparti strøk ordet sosialisme i det prinsipielle program! Hvor stod vi da?

Det er noe vi alle kan være enige om at det i arbeidsprogrammet ikke skal finnes noe som med letthet kan brukes mot partiet i valgkampen. Vi kan også alle være enig i at det ikke er noen grunn til å skjenke motstanderne angrepspunkter gratis. Men det er likevel viktigere ting det her gjelder. *Det har ennå aldri hendt at et parti har strøket sosialismen i sitt program uten at det også har sviaktet sosialismen i sin praktiske politikk.* Og like så vel som det kan sies at vi fratar motstanderne angrepspunkter mot partiet og letter tilslutningen til det ved å stryke sosialiseringen av programmet, likeså sikkert er det at vi derved berøver partiet noe av dets veldige moralske styrke og kraft. Det har vært Arbeiderpartiets styrke at det har lagt frem et klart, sosialistisk program, som har øvd sin tiltrekning på titusener av arbeidere, nettop fordi det har stilt det høie, ideelle mål. Det har trukket flere til partiet enn det har støtt fra.

Nå er det selvsagt ingen som tror at landsstyret ikke mener at partiet skal ha et sosialistisk mål. Men de strykninger som er foretatt, og den kanskje mer formelle enn reelle endring i partiets praktiske politikk som er gjort, gir arbeiderklassen den opfatning at det er foregått en betydelig frontforandring fra partiets side. Det er i dette faren ligger. Et stort masseparti er ikke noe parti som det kan manøvreres med. Det kan ikke den ene dag gi en parole og den neste dag en annen. Er et slikt masseparti først kommet i sig over til en ny politisk kurs, så fortsetter dette siget i lange tider fremover.

Det forsikres av mange av dem som forsvarer denne kurs, at det er bare en overgang. Den er nødvendig for å skaffe oss seieren i 1936, men når denne seier er vunnet, så skal det føres en ganske anderledes dristig og radikal politikk. Den som tror at dette er mulig, mangler fullstendig forståelse av masse-psykologi og av massepartier. Det som er gjort og det som gjøres på landsmøtet nu, det trekker ubønnhørlige konsekvenser etter sig; vi innstiller efter hvert arbeiderklassen på en moderat politikk, og denne innstilling vil bre sig og festne sig. Det skapes en ny mentalitet, som ingen

Det forslag til arbeidsprogram som landsstyret forelegger landsmøtet, er tilsynelatende ikke så meget forskjellig fra det gamle arbeidsprogram. Men legger en de to programmer ved siden av hinannen og gjennomgår dem setning for setning, punkt for punkt, så slår det en at det må ligge en annen mening, nesten en annen linje i det nye program. Tidligere har vi alltid hevdet at Arbeiderpartiets program skal være så klart skrevet at det kan forstås av alle uansett utdannelse og teoretisk skoling. Det har aldri tidligere vært god politikk i Arbeiderpartiet å dekke over det vi mente å si, men tvert imot å finne det mest treffende og klare uttrykk for det. I det nye programutkast er dette gode prinsipp forlatt. Hver eneste programpost er omskrevet, og de punktene vi før syntes var klare sosialistiske punkter, er blitt uklare. Disse uklare punktene har i de fleste tilfelle den «fordel» at de kan fortolkes både i den ene og andre retning. De som likte den gamle formulering bedre, kan en bringe til taushet ved å forsikre at den nye form sier akkurat det samme som den gamle, det er bare ordstillingen og ordvalget som er endret. De som vilde ha strøket av programmet alle punkter som klart og tydelig markerer det sosialistiske preg, kan glede sig over at de ved den nye form har fått sitt ønske opfylt. Det nye programmet er således et lite mesterverk i ordvalgets kunst, og det har alle betingelser for å bli akkurat så enstemmig igjennem som det har gjort i landsstyret og senere på en rekke fylkesmøter utover landet. Men denne enstemmighet skyldes mer uklarhet og rådvillhet enn enighet.

Men så glatt går det forhåpentlig ikke på landsmøtet. Det er formodentlig mange som vil spørre landsstyret hvor det har gjort av sosialiseringen. Ordet er fullstendig falt ut av det nye programforslag. Og ingen må tro at det er skjedd av vanvare, da var det ingen fare. Nei, det er skjedd efter forlangende av partiets ledende krefter. Men når ordet sosialisering strykes av Det norske Arbeiderpartis arbeidsprogram, da begynner vi å bli betenkelige. Landsstyret kan nok hevde at sosialiseringen ikke er opgitt

partiledelse, langt mindre noen enkeltmann eller enkeltgruppe, kan gå imot. Det må være nok å minne om sekretariatets forsøk på i 1928 å slutte Landsorganisasjonen til Amsterdam-Internasjonalen. Den gang var innstillingen i partiet og Landsorganisasjonen slik at sekretariatet brakk nakken på forslaget. I løpet av noen år er innstillingen endret slik at tilslutningen til Amsterdam gikk praktisk talt enstemmig. For noen år siden blev det forsikret at vi kunde utgjøre en venstreopposisjon innenfor Amsterdam. Det er ikke mange som snakker om det lenger. Slik vil det også gå med kravet om en dristig radikal politikk etter valgseieren i 1936. Det vil ikke være mulig å få ørenslud for et slikt krav, fordi partiet, dets ledelse og dets regjering, er innstilt på at det skal føres en moderat politikk. Den mentalitet som er skapt kan ikke endres dagen etter valgene.

*

Hvis man mener at veien til et sosialistisk Norge går gjennom statskapitalisme og forsiktige sosiale reformer, så er det ikke noe å innvende imot at arbeidsprogrammet renses for støtende uttrykk og at sosialiseringen sløifes. Og det vilde være hyggelig å kunne

tro det. Men tror man at kampen for sosialismen først begynner for alvor etter at vi har vunnet et parlamentarisk flertall, da blir man betenkelig ved å se hvorledes partiet etter hvert innstilles på at det ikke blir noen slik kamp. En slik kamp kan imidlertid bare undgås ved at arbeiderklassen ikke forsøker å gjennomføre sosialismen — og det akter ikke Det norske Arbeiderparti å gjøre. Etter hvert som vi tar fatt på oppgavene, kommer de borgerlige partiers motstand til å øke — og hvad som er langt viktigere: *de veldige krefter i det økonomiske liv i landet vil bli satt inn i kampen mot oss* — og mot sosialismen. Overfor denne situasjon er det Arbeiderpartiet skal være forberedt — og forberedt kan det bare være når det er *innstilt på denne kamp*. Den omskrivning av arbeidsprogrammet som er foregått bidrar til å skape den opfatning hos arbeiderklassen at kampen kan undgås. Det svekker derved klassens kampkraft. Det skaper en mentalitet som kan bli farlig.

Det har hittil vært Arbeiderpartiets styrke at det har stått som talsmann for hele arbeiderklassen i Norge, ikke bare en fløy av den. Det må være oppgaven alltid å føre en slik politikk at partiet kan stå som den samlende representant for hele arbeiderklassen. Ved den endring som partiets praktiske politikk og arbeidsprogrammet har gjennomgått, løper vi den fare at store deler av arbeiderklassen ikke forstår partiets politikk og ikke kan følge med i den utvikling som skjer. Den vinning partiet opnår på høyre fløy, kan det etter bare noen års forløp tape på venstre. Det vilde være en skjebnesvanger utvikling. All erfaring har lært oss at bare en samlet arbeiderklasse kan gjennomføre erobring av makten og oppbyggingen av et sosialistisk samfund.

*

Den sunde og reelle vekst partiet har hatt, er foregått med det program vi har. Det er bedre at denne vekst fortsetter jevnt og rolig ved at vi vinner tilhengere på vårt klare sosialistiske program enn at vi vinner tilslutning ved å endre programmet og derved gjør et hopp med én gang. Intet er farligere for arbeiderklassen nu enn *et tilbakeslag*. Og et tilbakeslag kan bli følgen, hvis vi etter en valgseier til høsten ikke har mot og dristighet nok til å forfølge seiren, og hvis ikke partiet er innstilt på *den kamp om den reelle makt som da uvegerlig må komme*.

Olaf Solumsmoen.

AKTIESELSKAPET

UNION

(UNION CO.)

SKIEN

Avis- og
trykkipapir-fabrikanter

Årlig produksjon:

130 000

tonn

Leverandører til:

Arbeiderbladet

